Η διήγηση της Γένεσης και η σύγχρονη επιστήμη για τη δημιουργία τού κόσμου (π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, Εφημ. Ι. Ν. Αναλήψεως Ντράφι – Επισκ. Καθηγητής Παν. Emory)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 12 Φεβρουαρίου, 2024

Η Γένεση, τό πρῶτο βιβλίο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, περιγράφει, μεταξύ ἄλλων, τή δημιουργία τοῦ κόσμου. Ἀρχικά δημιουργήθηκαν ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ, στή συνέχεια τό φῶς, ἔπειτα διαχωρίστηκαν τά νερά ἀπό τήν ξηρά, βλάστησαν τά φυτά, δημιουργήθηκαν ὁ ἥλιος, τό φεγγάρι, καί τά ἀστέρια, ἀργότερα τά ζῶα, καί τέλος ὁ ἄνθρωπος. Ὁ κόσμος δημιουργήθηκε σέ ἕξι μέρες. Ἡ ἕβδομη ἡμέρα καθιερώθηκε ὡς ἡμέρα ἀνάπαυσης καί λατρείας τοῦ Θεοῦ.

Ἡ διήγηση χαρακτηρίζεται ἀπό συμμετρία. Τίς τρεῖς πρῶτες ἡμέρες δημιουργοῦνται τά ἀκίνητα δημιουργήματα, τίς τρεῖς ἐπόμενες ὅσα κινοῦνται. Τή δεύτερη μέρα τῆς πρώτης τριάδας διαχωρίζονται τά νερά ἀπό τή στεριά, τή δεύτερη μέρα τῆς δεύτερης τριάδας δημιουργοῦνται τά ψάρια. Τήν τρίτη ἡμέρα δημιουργοῦνται τά φυτά, τήν ἕκτη ἡμέρα τά ζῶα κ.λπ. Εἶναι ἐπίσης χαρακτηριστικό ὅτι ἡ ἀφήγηση ὀργανώνεται μέ βάση τόν κύκλο τῆς ἑβδομάδας. Πολλοί ἑρμηνευτές θεωροῦν ὅτι ὁ συγγραφέας σκοπίμως συσχετίζει τή δημιουργία καί τήν ὀργάνωση τῆς κοσμικῆς τάξης μέ τήν ὀργάνωση τῆς ζωῆς τοῦ Ἰσραήλ, πού συμπεριλαμβάνει ἑξαήμερη ἐργασία καί μία ἡμέρα, τό Σάββατο, γιά τή λατρεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ ὀργάνωση τῆς ζωῆς τοῦ Ἰσραήλ πάνω στήν ἀπαρασάλευτη τάξη τῆς δημιουργίας προσέφερε αἴσθημα σταθερότητας καί ἀσφάλειας, ἰδίως σέ περιόδους δοκιμασιῶν. Γενικά, ἡ ὅλη ἀφήγηση τῆς Γένεσης μοιάζει μέ ἕνα μεγαλειῶδες κοσμικό ᾆσμα πρός τόν Θεό-Δημιουργό τοῦ κόσμου.

Τί σχέση ἔχει ἡ ἀφήγηση αὐτή μέ τίς ἐπιστημονικές θεωρίες γιά τή δημιουργία τοῦ σύμπαντος; Ἡ ἐρώτηση εἶναι παραπειστική καθώς μᾶς καλεῖ νά συγκρίνουμε δύο διαφορετικά πράγματα. Ἡ ἀφήγηση τῆς Γένεσης καί ἕνα βιβλίο σύγχρονης φυσικῆς δέν ἀνήκουν στό ἴδιο εἶδος κειμένου (genre). Δέν μποροῦμε, γιά παράδειγμα, νά συγκρίνουμε ἕνα βιβλίο ἱστορίας, ἕνα μυθιστόρημα, καί ἕνα ποίημα θέτοντας τό ἐρώτημα ποιό ἀπό τά τρία λέει τήν ἀλήθεια. Προφανῶς αὐτό πού ἀφηγεῖται τό μυθιστόρημα δέν “συνέβη”, αὐτό ὅμως δέν σημαίνει ὅτι τά σπουδαῖα μυθιστορήματα δέν λένε μεγάλες ἀλήθειες.

Ἡ Βίβλος, βέβαια, δέν εἶναι μυθιστόρημα. Δέν εἶναι ὅμως οὔτε ἐπιστημονική πραγματεία. Σκοπός της δέν εἶναι νά μᾶς μεταδώσει ἐπιστημονικές γνώσεις. Μέλημά

της δέν εἶναι νά μᾶς πεῖ πῶς δημιουργήθηκε ὁ κόσμος ἀλλά Ποιός καί γιατί τόν δημιούργησε. Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο ἀνακριβεῖς βιβλικές ἀναφορές σέ θέματα χρονολογίας, γεωγραφίας, κοσμολογίας κ.λπ. δέν ἀναιροῦν τό ἀλάθητο τῆς Βίβλου, τό ὁποῖο σχετίζεται μέ ὅ,τι ἀφορᾶ τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Προσπάθειες ὑποστήριξης “ἐπιστημονικῶν” παραμέτρων τῆς βιβλικῆς ἀφήγησης μέ βάση μιά στενή κατά γράμμα ἑρμηνεία, ὅπως λ.χ. ὅτι ὁ κόσμος δημιουργήθηκε σέ ἕξι εἰκοσιτετράωρα, δέν ἀποτελοῦν ἀπότοκα τῆς πατερικῆς παράδοσης ἀλλά τοῦ προτεσταντικοῦ φονταμενταλισμοῦ.

Στό πλαίσιο τοῦ θεολογικοῦ, ὑμνολογικοῦ, καί λειτουργικοῦ χαρακτήρα τῆς διήγησης γιά τή δημιουργία τοῦ κόσμου γίνονται κατανοητά ὁρισμένα στοιχεῖα της, τά ὁποῖα σέ μιά πρώτη ἀνάγνωση ξενίζουν. Γιά παράδειγμα, ἐνῶ τό φῶς δημιουργεῖται τήν πρώτη ἡμέρα καί τά φυτά τήν τρίτη, ὁ ἥλιος (τό φῶς τοῦ ὁποίου εἶναι ἀπαραίτητο γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν φυτῶν), τό φεγγάρι, καί τά ἀστέρια δημιουργοῦνται τήν τέταρτη. Γνωρίζουμε ὅτι τήν ἐποχή τῆς συγγραφῆς τῆς βιβλικῆς διήγησης διάφοροι λαοί λάτρευαν τόν ἥλιο καί τό φεγγάρι, καί θεωροῦσαν τά ἀστέρια ὑπεύθυνα γιά τίς ζωές καί τό μέλλον τους. Ἡ διήγηση τῆς Γένεσης ἐπισημαίνει μέ σαφήνεια ὅτι τά παραπάνω δέν εἶναι θεοί ἀλλά κτίσματα τοῦ Θεοῦ, τά ὁποῖα μάλιστα δέν δημιουργήθηκαν κἄν τήν πρώτη μέρα, ὡς δῆθεν σημαντικότερα, ἀλλά μόλις τήν τέταρτη.

Χωρίς νά λησμονήσουμε τά παραπάνω, μποροῦμε, παρά ταῦτα, νά ἐπισημάνουμε ὅτι, μεταξύ τῆς βιβλικῆς διήγησης καί τῶν ἐπιστημονικῶν μας γνώσεων γιά τή δημιουργία τοῦ κόσμου ὑπάρχουν σημαντικά σημεῖα ἐπαφῆς. Κατ' ἀρχάς, ἡ διήγηση τῆς Γένεσης εἶναι ἀπομυθοποιημένη. Ὁ κόσμος δέν ἦρθε στήν ὕπαρξη ὡς ἀποτέλεσμα σύγκρουσης ἤ καί ἀλληλοεξόντωσης θεοτήτων, ὅπως συμβαίνει σέ ἄλλες σχετικές διηγήσεις, ἀλλά ἀπό ἕνα καί μόνο Θεό-Δημιουργό, ὁ ὁποῖος παρουσιάζεται χωρίς μυθολογικά χαρακτηριστικά. Δεύτερον, σύγχρονες ἐξελίξεις στόν χῶρο τῆς ἐπιστήμης μοιάζουν ἐξαιρετικά συμβατές, ἤ καί “ἐπιβεβαιώνουν”, θεμελιώδη στοιχεῖα τῆς βιβλικῆς ἀφήγησης γιά τή δημιουργία τοῦ κόσμου. Θά ἀναφερθῶ σέ δύο ἀπό αὐτές. Πρῶτον, ἡ θεωρία τῆς μεγάλης ἔκρηξης, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ὁ κόσμος ἦλθε στήν ὕπαρξη πρίν ἀπό περίπου 13,8 δισεκατομμύρια χρόνια. Δεύτερον, ἡ ἀστρονομική ἀκρίβεια τῶν σταθερῶν πού ἀπαιτοῦνται γιά τήν ἐμφάνιση τῆς ζωῆς, τίς ὁποῖες εἶναι “ἀδύνατον” νά ἀποδώσει κανείς στήν τύχη. Ὅσον ἀφορᾶ, τέλος, στή θεωρία τῆς ἐξέλιξης, ἀπό θεολογική ἄποψη δέν μᾶς δημιουργεῖ ἰδιαίτερες δυσκολίες. Βλέπουμε, γιά παράδειγμα, στό κείμενο τῆς Γένεσης ὅτι οἱ πιό σύνθετοι ὀργανισμοί ἐμφανίζονται τελευταῖοι (μέ ἀποκορύφωμα τόν ἄνθρωπο). Ἐπιπλέον, ὁ ἄνθρωπος, γιά παράδειγμα, δημιουργεῖται ἀπό τό χῶμα τῆς γῆς, δηλαδή μέ ἀξιοποίηση προϋπάρχουσας ὕλης (ζωικῆς ἤ μή, δέν ἔχει ἰδιαίτερη σημασία). Ἔστω, λοιπόν, καί ἄν ἡ θεωρία αὐτή εὐσταθεῖ, δέν μᾶς δημιουργεῖ θεολογικά προβλήματα.

Ἤδη, ὅμως, παραβιάσαμε ἕν τινι αὐτό πού εἰπώθηκε νωρίτερα, ὅτι δηλαδή ἡ Γένεση

καί ἕνα σύγχρονο ἐπιστημονικό σύγγραμμα δέν εἶναι ἄμεσα συγκρίσιμα κείμενα. Ἴσως, λοιπόν, θά ἔπρεπε νά κλείσουμε ὑπενθυμίζοντας αὐτή τήν ἐπισήμανση.

(Πηγή: Περιοδικό "Εφημέριος" Ιαν. - Φεβ. 2024)